

УДК 338.242.2

Скоробогатова Н.Є.

канд. економ. наук, старший викладач

Національний технічний університет України «КПІ»

ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ МЕТАЛУРГІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

ESTIMATION OF INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF METALLURGICAL INDUSTRY OF UKRAINE

Досліджено тенденції світового та вітчизняного виробництва металургійної продукції. Виділено фактори впливу на конкурентоспроможність вітчизняної металургійної галузі. Запропоновано модель оцінки інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування. Проаналізовано рівень інвестиційної привабливості української металургії та країни в цілому. Запропоновано заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості галузі. Виділено напрями модернізації вітчизняної металургії з метою підвищення її конкурентоспроможності.

Исследованы тенденции мирового и отечественного производства металлургической продукции. Выделены факторы влияния на конкурентоспособность отечественной металлургической отрасли. Предложена модель оценки инвестиционной привлекательности потенциального объекта инвестирования. Проанализирован уровень инвестиционной привлекательности украинской металлургии и страны в целом. Предложены мероприятия относительно повышения инвестиционной привлекательности отрасли. Выделены направления модернизации отечественной металлургии с целью повышения ее конкурентоспособности.

The tendencies of world and home production of metallurgical goods are investigational. The factors of influence on the competitiveness of home metallurgical industry are distinguished. The model of investment attractiveness estimation of potential object of investing is offered. The level of investment attractiveness of Ukrainian metallurgy and country on the whole is analysed. Measures in relation to the increase of investment attractiveness of industry are offered. Directions of modernisation of home metallurgy are distinguished with the aim of increase of its competitiveness.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, металургія, іноземні інвестиції, ефективність.

Вступ. Металургія є однією з базових галузей української економіки: протягом останніх років сталеливарні підприємства забезпечували понад 20 % вітчизняного промислового виробництва. Саме від розвитку даної галузі залежить динаміка основних макроекономічних показників нашої країни. Це основна експортна галузь та головне джерело надходження іноземної валюти в Україну, що дає змогу Національному банку накопичувати валютні резерви, а уряду – виконувати бюджет [9]. Проте слід зазначити, що світова фінансово-економічна криза внесла суттєві корективи у подальший розвиток як світової,

так і вітчизняної металургійної галузі. Основним важелем в даному випадку виступає низький технологічний рівень українського металургійного виробництва, відсутність збалансованого розвитку національної промисловості, що призводить до відсутності внутрішніх ринків збуту металопродукції та високої залежності від зовнішніх каналів збуту тощо. З метою забезпечення сталого розвитку країни постає проблема оцінки конкурентоспроможності галузей вітчизняної промисловості, розробка заходів щодо її підвищення. Безумовно в умовах недостатності власних засобів для реорганізації виробництва виникає необхідність у пошуку альтернативних джерел фінансування інвестиційних проектів. Оскільки кожен інвестор зацікавлений у вкладанні коштів у перспективні, прибуткові проекти, необхідним є підвищення рівня інвестиційної привабливості вітчизняної економіки, зокрема її металургійної галузі.

Пошук шляхів підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств постійно перебуває в центрі уваги іноземних та вітчизняних учених-економістів, серед яких найвагоміший внесок зробили О.І. Амоша, О.М. Анісімова, С.С. Аптекар, І.Т. Балабанов, І.О. Бланк, І.П. Булеєв, В.М. Геєць, Л.Дж. Гітман, В.М. Гриньова, А.Ф. Гойко, В.М. Гриньова, А.П. Дука, Я.І. Єлейко, М.А. Йохна, В.П. Савчук, М.Г. Чумаченко та інші. Проте багато проблем комплексної оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств, і зокрема підприємств металургійної галузі, залишаються невирішеними у зв'язку з тим, що практичне застосування такого сучасного інструменту пов'язане з певними труднощами, а також потребує врахування специфіки металургійного виробництва – сфери та масштабів його діяльності.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження тенденцій розвитку металургійної галузі, оцінка конкурентоспроможності української металургії та пошук шляхів підвищення її інвестиційної привабливості з метою залучення додаткових джерел фінансування інноваційного розвитку галузі.

Методологія. Теоретичною основою дослідження є фундаментальні положення економічної теорії, теорії інвестування та інвестиційного менеджменту, наукові праці та методологічні розробки провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Для вирішення окремих завдань застосовувались такі методи: теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу (для дослідження категорії «інвестиційна привабливість»), абстрактно-логічний (для проведення теоретичних узагальнень та формування висновків), економіко-математичного моделювання (для оцінки інвестиційної привабливості металургійних підприємств), порівняльних експертних оцінок (для визначення рівня інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання).

Результати дослідження. Вітчизняна металургія, будучи залежною від зовнішніх факторів, чітко прямує за глобальним трендом. Період з 2005 року до третього кварталу 2008 року був одним з найсприятливіших на світових

ринках металу за останні кілька десятиріч. Вартість продукції за цей час виросла у два-три рази, досягнувши максимуму у другому кварталі 2008 року. Обсяги виробництва чорних металів в Україні стабільно зростали, що забезпечувало стійке зростання промислового виробництва і ВВП країни. Така тенденція в світі була зумовлена рядом факторів: стрімке зростання цін на нафту, що дало змогу азійським та африканським видобувним країнам фінансувати реалізацію великих інфраструктурних проєктів; агресивна індустріалізація країн Азії, насамперед, Китаю; загальне підвищення добробуту країн, що виявилось у збільшенні споживання металу на душу населення [18].

Проте у третьому кварталі 2008 року умови зовнішньої торгівлі різко погіршилися. Варто зазначити, що основною причиною спаду світової чорної металургії є спровокована фінансовою кризою низхідна фаза чергового циклу розвитку даної галузі. За підсумками 2009 р. в Україні спад виробництва сталі, чавуну та прокату до 2008 р. становив 20 %, 17 % та 21 % відповідно (рис.1.).

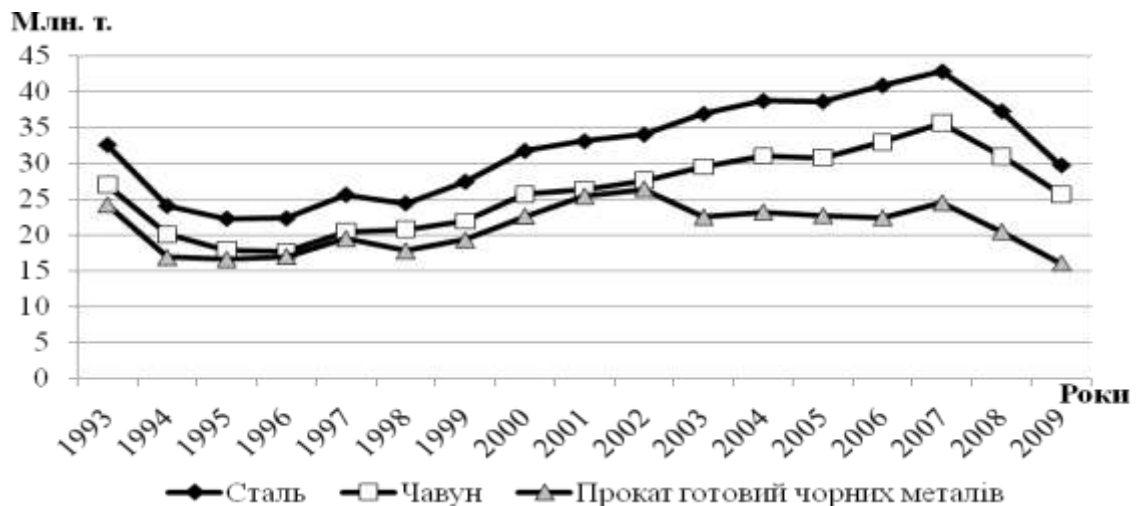

Рис. 1. Динаміка виробництва чавуну, сталі та прокату українськими металургійними підприємствами за 1993–2009 роки, млн тонн [13]

Скорочення виробництва за підсумком 2009 року є найбільшим, починаючи з 2000 року. За цей період скорочення річного кумулятивного показника в галузі було зафіксовано тільки у 2008 році (-10,6 %). Ключовим фактором стало різке звуження попиту на металопродукцію, що спостерігалось у всіх регіонах, за винятком Південно-Східної Азії.

Одним із важливих факторів, що значно впливає на розвиток чорної металургії України протягом останніх десяти років, стала корпоративна революція в галузі, перехід стратегічних підприємств в приватну власність і втрата державою можливості управляти не лише гірничорудними і металургійними гігантами, але і підприємствами середньої ланки. Наслідком

стало те, що уже не держава керує і спрямовує діяльність галузі в необхідному напрямку, виходячи виключно з державних інтересів, а навпаки – власники підприємств почали готувати і забезпечувати прийняття державних рішень на користь власних корпоративних інтересів, які в більшості не збігаються з національними [11]. Незважаючи на великі обсяги виробництва, на вітчизняному ринку українські металургійні підприємства майже не представлені. Близько 70 % українського ринку припадає на російську і китайську металопродукцію, оскільки ціна на неї на 15–20 % нижча, ніж на українську. Тому імпорт за тими ж самими позиціями становить значну частину і досягає 5 % від загального імпорту України [13]. На даний час постає питання переорієнтації виробництва й збуту металу на внутрішній ринок. Основними споживачами металопродукції є базові галузі промисловості — машинобудування, автомобілебудування, будівництво та інші. На найближчу перспективу продукція чорної металургії не має конкурентів і не має реальних замінників. Водночас вимоги до металопродукції (в частині механічних властивостей, корозостійкості, бездефектності та ін.) зростатимуть і розширюватимуться. Проте купівельна спроможність споживачів металопродукції цілком залежить від стану світової економіки [10]. Вважаємо, що зміна структури вітчизняного виробництва у напрямі збільшення частки продукції з високою доданою вартістю позитивно вплине на розвиток окремих галузей та економіки в цілому і на динаміку торговельного балансу. Водночас виникає проблема пошуку доступних джерел фінансування необхідних реорганізаційних заходів та підвищення інвестиційної привабливості галузей промисловості.

Формування інвестиційної привабливості кожного напрямку використання капіталу має на меті, перш за все, сприяння максимізації фінансового результату через мінімізацію ризику та орієнтоване на забезпечення конкурентоспроможності при задоволенні відповідних існуючих потреб [5]. Таким чином, з метою виявлення перспектив доступності фінансових ресурсів для досягнення інвестиційних цілей здійснюється визначення інвестиційної привабливості окремого напрямку чи сфери діяльності, що враховує комплекс чинників, які формують зовнішні умови для реалізації інвестиційного проекту. Стратегічного інвестора завжди цікавить привабливе підприємство в інвестиційнопривабливій галузі та регіоні [2].

На основі проведеного дослідження існуючих підходів до оцінки та вибору потенційного об'єкта інвестування пропонуємо застосовувати таку модель (рис.2). *Першим етапом* є оцінка інвестиційної привабливості країни-реципієнта: на основі аналізу рейтингових оцінок держав, що визначаються міжнародними організаціями та установами, вибирається найбільш приваблива для певного інвестора країна. В даному випадку зроблено припущення про те, що потенційний інвестор немає особливих «симпатій» до

певних країн. Слід зазначити, що основними факторами, на які необхідно звертати увагу на даному етапі оцінки, є інвестиційний потенціал країни, що визначається групою критеріїв: трудові ресурси, виробництво, інституціональний потенціал, рівень розвитку інфраструктури і фінансовий потенціал; та рівень інвестиційного ризику в країні, який враховує політичну, економічну, законодавчу стабільність і визначеність тощо.

Рис. 2. Схема оцінки інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування

Розглядаючи інвестиційну привабливість України в цілому, варто зазначити, що за розрахунками Європейської Бізнес-Асоціації, в січні 2010 року індекс інвестиційної привабливості України зріс до 3,08 пунктів, порівняно з 2,2 п. в листопаді 2008 року (рис. 3) [6].

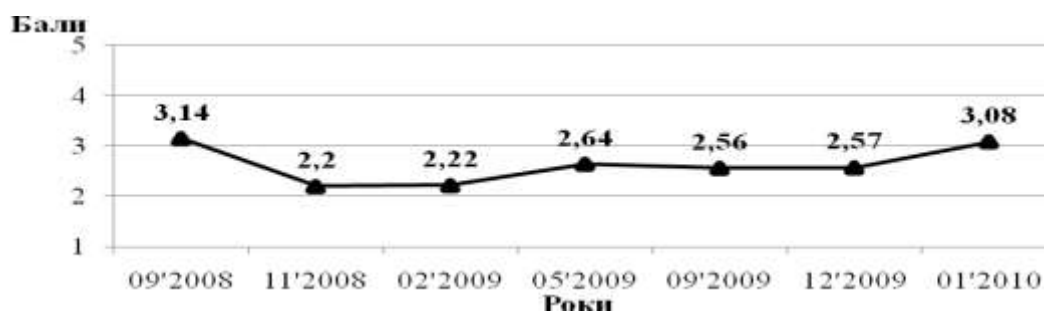

Рис. 3. ЄБА індекс інвестиційної привабливості України за 5-бальною шкалою

Як свідчить аналіз оцінок інших агенцій, інвестиційні ризики в Україні залишаються досить високими. За даними аналітичного звіту лондонської компанії «Credit Market Analysis», Україна входить до числа країн з найбільш високим ризиком вкладення інвестицій [12], а також згідно з результатами

дослідження «The Economist», наша держава займає 70-те місце із 82 країн у рейтингу підприємницької привабливості на 2008–2012 рр. [7].

У глобальному індексі конкурентоспроможності інвестиційна складова враховується у трьох основних групах показників: втрати бізнесу від недосконалих правил щодо ПП; надійність захисту інвестора; ПП та передача технологій [8]. Місце України за першим показником піднялось з 113 у 2005 (з 114 країн) до 123 у 2007 році (з 131 країни). За другим показником місце України не змінилось, за третім показником її місце зросло з 108 у 2005 (з 114 країн) до 106 у 2007 році (з 131 країни). Проте інвестиційна позиція України залишається невисокою, що негативно впливає на рівень її конкурентоспроможності. Упродовж 2005–2007 років показник інвестиційної свободи залишається на рівні 30, що свідчить, в першу чергу, про відсутність зрушень в даній сфері, а також про існування дискримінаційного інвестиційного режиму з високим рівнем корупції та бюрократії [8].

Другим етапом оцінки і вибору у запропонованій моделі є оцінка перспектив і можливостей галузей промисловості та регіонів. Для потенційного інвестора привабливими можуть бути як певна галузь економіки, так і окремих регіон країни (включаючи виробничі елементи та інфраструктуру). Поняття інвестиційної привабливості та її складових трактується вченими по-різному, зокрема А.П. Дука [5] виділяє такі чинники, що визначають інвестиційну привабливість галузі:

- 1) важливість галузі: значення продукції, її особливості, частка експорту, залежність від імпорту, рівень забезпеченості внутрішніх потреб країни, частка галузі або конкретної продукції у валовому внутрішньому продукті, головні споживачі продукції.
- 2) характеристика споживання галузі, рівень конкуренції чи монопольності, особливості ринку збуту, фактичні та потенційно можливі обсяги ринку, сталість галузі щодо загального економічного спаду в країні.
- 3) рівень державного втручання в розвиток галузі: низький, посередній чи значний, включаючи державні капітальні вкладення, податкові пільги тощо.
- 4) соціальна значущість сфери діяльності: кількість робочих місць, регіональне розташування виробництв, середня заробітна плата, діяльність профспілок, екологічна забезпеченість виробництва або продукції.
- 5) фінансові умови роботи галузі: рівень загальної прибутковості, середня рентабельність, віддача на вкладений капітал, оборотність активів, їх середня ліквідність.

В.М. Гриньова [2], для оцінки інвестиційної привабливості галузі виділяє систему з трьох груп показників, які відображають рівень прибутковості діяльності галузі, перспективності її розвитку та інвестиційних ризиків. Рівень прибутковості враховує всі використовувані і власні активи,

реалізацію продукції й витрати на її виробництво. Рівень перспективності відображає значення галузі в економіці, стійкість галузі до спаду виробництва, забезпеченість перспектив зростання власних фінансових ресурсів і ступінь державної підтримки розвитку галузі. Рівень інвестиційних ризиків ураховує рівень конкуренції, інфляційної стійкості продукції галузі та рівень соціальної напруженості. Інтегральний показник розраховується на підставі трьох груп синтетичних показників з урахуванням пропорційності їх рівня: рентабельність діяльності — 65 %; перспективи розвитку — 20 %; інвестиційні ризики — 15 %.

Опитування щодо стану та процесу формування інвестиційної привабливості підприємств, проведене О.А. Горовою [1], дає змогу визначити джерела внутрішньої та зовнішньої інвестиційної привабливості. Зокрема, зовнішніми джерелами інвестиційної привабливості виділено: привабливість галузі; перспективність галузі та сировинної бази; стратегічність продукції для ринку; рівень розвитку ринку; експортна орієнтація підприємства; угруповання або об'єднання до якого належить підприємство. До внутрішніх джерел віднесено: наявність портфеля замовлень; якісна виробнича і сировинна база, трудовий потенціал; наявність власних наукових розробок; імідж підприємства; збутова та сервісна мережі; частка ринку; якість та перспективність продукції та інші.

Таким чином, пропонуємо здійснювати оцінку інвестиційної привабливості галузі/регіону на основі застосування системи показників:

- характеристики економіко-географічного положення: близькість регіону до кордонів держави, рівень розвитку виробничої інфраструктури, зокрема, наявність транспортних коридорів, прикордонних терміналів, нафто- і газопроводів, близькість до столиці та інших розвинутих промислових центрів України;
- характеристики природно-ресурсного потенціалу: економічна оцінка мінеральних, земельних, лісових та рекреаційних ресурсів регіону;
- трудовий потенціал, що визначається показниками наявності трудових ресурсів, освітньо-кваліфікаційного рівня трудових ресурсів, вартістю робочої сили;
- економічний потенціал, що визначається обсягом валового регіонального продукту з розрахунку на душу населення (для регіону), стратегічністю продукції на вітчизняному та зарубіжному ринках; наявністю сучасних виробничих потужностей; місткістю споживчого ринку;
- інфраструктурний потенціал: густота автомобільних шляхів і залізниць, місткість АТС, розподіл електроенергії, газу й води;
- науково-технічний потенціал: інноваційність виготовлюваної продукції, наявність науково-дослідних установ (підрозділів);

– інвестиційні преференції: наявність вільних економічних зон, територій пільгового інвестування в регіоні;

– рівень інвестиційного ризику регіону, який складається з інтегрованих складових: політичного, економічного, соціального та екологічного ризиків.

З метою врахування пріоритетності показників в кожному конкретному випадку оцінки пропонуємо застосовувати експертну оцінку, яка врахує вподобання потенційного інвестора щодо вибору об'єкта інвестування. Водночас варто зазначити, що в умовах фінансово-економічної кризи при визначенні інвестиційної привабливості підприємства необхідно враховувати вплив змінних зовнішніх факторів, таких як: нестабільність економіки та високий ступінь ризикованості і непередбачуваності подій тощо. Ряд факторів, спричинених фінансово-економічною кризою позначився не лише на здатності виконувати поточні зобов'язання підприємств, але став основною причиною згортання інвестиційної діяльності, зокрема:

1. Погіршення фінансового стану підприємств. За 2009 р. фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування металургійних підприємств становить 9,6 млрд грн збитків порівняно з 6,7 млрд грн прибутку за 2008 рік [13];

2. Різке зменшення рівня прибутковості при досить високому рівні собівартості виробництва спричинили зниження показника рентабельності виробництва металургійної галузі та, як наслідок, інвестиційної привабливості. Дохід від реалізації продукції в 2009 р. знизився на 31,03 %, порівняно з 2008 р. Рентабельність за січень – вересень 2009 року становила –2,3 %, порівняно з 5,2 % у 2008 році [13].

3. Скорочення позичкових ресурсів: національних – через кризу ліквідності та підвищення вартості запозичень, зовнішніх – внаслідок розвитку фінансової кризи.

Як наслідок, обсяги інвестицій в металургію України у 2008 році зменшились на 15 % відносно відповідного періоду 2009 р. Хоча варто зазначити, що в 2009 році спостерігається незначне збільшення даного показника на 12,4 % [13].

Україна, за прогнозами UNCTAD, залишається в переліку 30 країн, перспективних для залучення капіталу. Слабо розвинена інфраструктура, а також низькі ціни на українські активи є привабливими факторами для інвестора. Металургійний комплекс є третьою галуззю, яка буде приваблива для стратегічних інвесторів, в основному це будуть операції з консолідації активів, а також приватизації Криворізького гірничозбагачувального комбінату окиснених руд [14].

Причини і мотиви інвестора різні, відповідно, відрізняються і способи залучення інвестицій. Встановлено, що формування інвестиційних передумов

і мотивів до інвестування залежить від чинників впливу зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства. Відповідно до чинників впливу, що мають постійний характер дії, змінюються і цілі інвестування [1]. До 2008 року на металургійних підприємствах України спостерігалась тенденція до розширення обсягів виробництва, починаючи з 2010 року вітчизняні виробники змінюють пріоритети в інвестуванні в напрямі підвищення ефективності. Модернізація виробничих потужностей є пріоритетним завданням металургійних підприємств України, в протилежному випадку вони не зможуть утримати свої конкурентні позиції на світовому ринку металів.

Щодо конкурентних позицій української металургії варто зазначити, що за рейтингом World Steel Association (WSA) Україна займає 8 місце в світі серед найбільших виробників сталі (рис. 4.). Зокрема, з початку 2010 року обсяги виробництва сталі в світі починають зростати і станом на 01.04.2010 становили 342,4 млн т, що на 22,2 % вище показника відповідного періоду 2009 року. За підсумками перших трьох місяців 2010 р. зростання виробництва сталі спостерігалось у всіх регіонах світу і порівняно з аналогічним періодом попереднього року становило: у ЄС – 37 %, у СНД – 17,8 %, у Північній Америці – 53,8 %, у Південній Америці – 38,9 %, в Африці – 15 %, на Близькому Сході – 13,7 %, в Азії – 27,0%, в Океанії – 69,8 % [19].

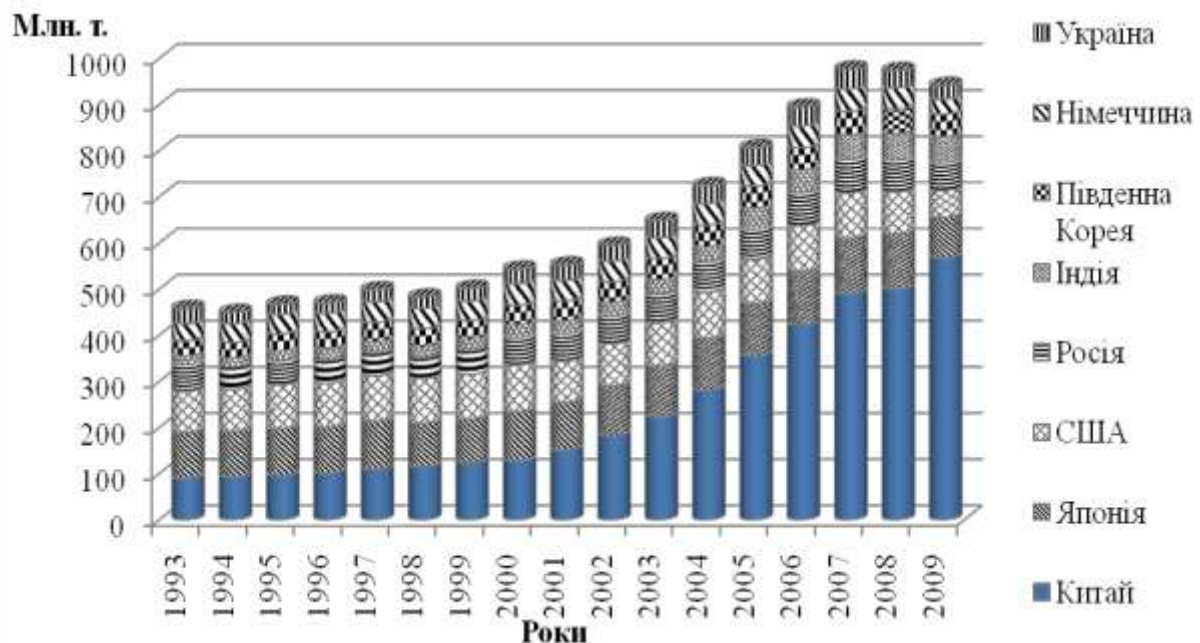

Рис. 4.Обсяги виробництва сталі найбільшими світовими виробниками [19]

Третім етапом у запропонованій моделі є оцінка інвестиційної привабливості підприємства. Залежно від мети потенційного інвестора він може повністю або частково фінансувати певний проект, здійснюваний на вибраному підприємстві, або ж претендувати на роль нового власника даного

підприємства. В будь-якому випадку необхідним є розроблення бізнес-плану реалізації інвестиційного проекту (придбання виробничого підприємства або ж реалізації на ньому окремого проекту модернізації чи реконструкції виробництва). В даному випадку пропонуємо визначати інтегральну оцінку ефективності інвестиційного проекту на основі застосування системи збалансованих показників, яка включає чотири групи критеріїв: економічні, технічні, фінансові та соціально-екологічні [15]. Використання даної системи показників дасть змогу врахувати як об'єктивні, кількісно виразні критерії, так і суб'єктивні – якісні характеристики кожного проекту.

Таким чином, для того щоб зберегти свої позиції та забезпечити конкурентні переваги продукції, що виробляється вітчизняними металургійними підприємствами, необхідно впроваджувати сучасні технології та передові моделі забезпечення якості продукції. Використовувати консервативні схеми розливу сталі у великі злитки з подальшим їх перекатом у заготовку сьогодні неефективно. З розвитком технічного прогресу провідні металургійні підприємства впроваджували технологію безперервного розливу сталі. За даними World Steel Association, у 2008 році частка розливу сталі неперервним способом становила 93,1 % від загального світового об'єму виробництва. Проте Україна займає одну із останніх позицій в рейтингу держав, що використовують даний спосіб розливу [15]. Значна частка українських підприємств використовує мартенівський спосіб виплавки сталі, що є однією з головних проблем металургійної промисловості України. Більшість розвинених країн відмовились від цієї технології 20-30 років тому. Наслідком використання неефективних технологій та застарілого обладнання є значне скорочення марочного і розмірного сортаментного ряду продукції, зменшення обсягів виробництва високотехнологічної продукції, а для розширення експорту підприємства перейшли на збільшення виробництва напівфабрикатів [10].

Енергоємність, сумарні енерговитрати на виробництво чавуну, сталі і прокату на українських меткомбінатах приблизно на 30% вище, ніж на сучасних підприємствах країн Євросоюзу, а також Індії та Китаю [10]. Із врахуванням зростання цін на сировину (вугілля, залізну руду) і енергоресурси підприємствам необхідно підвищувати ефективність виробництва, скорочувати обсяги споживання відносно дорогого коксу і газу, реалізовувати проекти, спрямовані на зниження собівартості готової продукції. Терміни окупності проектів, що спрямовані на підвищення ефективності в 1,5–2 рази нижчі, ніж у проектів з розширення виробничих потужностей, 2,5–4 та 5–6 років відповідно [16].

Головним напрямком модернізації стане впровадження установок пиловугільного вдування палива, установка машин неперервного лиття заготовок (МНЛЗ), будівництво електростанцій, що працюють на доменному

чи коксовому газі. Найбільш масштабні проекти, які планують впровадити на металургійних підприємствах України – будівництво киснево-конвертерних цехів (які мають замінити існуючі мартенівські) на «МК Запоріжсталь» і «ММК ім. Ілліча», установка МНЛЗ і «печі-ковша» на «ArcelorMittal Кривий Ріг», спорудження електростанцій на Алчевському металургійному комбінаті, «ArcelorMittal Кривий Ріг» та МК «Азовсталь», введення в експлуатацію установок пиловугільного вдування палива в доменні печі (7 заявок найбільшими українськими метзаводами). В умовах недостатності власних джерел фінансування необхідно залучати іноземні інвестиції, що дадуть змогу реалізувати заплановані підприємствами проекти та відповідно підвищать ефективність функціонування вітчизняної металургії.

У державній програмі розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу на період до 2011 року визначено такі основні завдання: реалізація інноваційної моделі розвитку галузі, створення нового високоефективного обладнання та технологій, що забезпечать виробництво конкурентоспроможної продукції; структурна перебудова підприємств галузі, підвищення ефективності використання виробничих потужностей; створення та впровадження у виробництво принципово нових наукоємних та ефективних технологій тощо.

Вважаємо, що впровадження таких заходів дійсно підвищило б рівень конкурентоспроможності галузі та її переорієнтацію на виробництво високотехнологічної продукції. Для досягнення поставлених завдань держава має застосовувати інструменти впливу та стимулювати підприємства, що знаходяться у приватній власності, які більшою мірою зацікавлені у збільшенні власного прибутку, а не розвитку галузі та економіки країни в цілому.

Висновки. Чорна металургія України є однією з головних експортних галузей вітчизняної економіки, що забезпечує 20 % промислового виробництва та 30 % експорту. За результатами проведеного дослідження виділено основні проблеми розвитку галузі: високий рівень експортної залежності; використання застарілого обладнання та технологій, і як наслідок, висока енерго- та матеріалоємність виробництва; недостатність власних коштів для докорінної модернізації виробництва тощо. Вирішення наведених проблем підштовхує власників підприємств до пошуку джерел фінансування масштабних інвестиційних проектів, найбільш реальними з яких є іноземні інвестиції.

Науковою новизною є запропонована модель оцінки інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування, яка включає три блоки: оцінка на макrorівні – визначення інвестиційної привабливості країни на основі рейтингової системи оцінок держави за даними міжнародних організацій; на мезорівні – оцінка перспектив і можливостей галузей

промисловості та регіонів, що полягає в забезпеченні найбільш високої ефективності використання інвестицій; на мікрорівні – визначення найбільш перспективного підприємства галузі з метою його інвестування.

Систематизовано критерії оцінки інвестиційної привабливості галузі. Зокрема виділено такі групи критеріїв: характеристики економіко-географічного, природно-ресурсного потенціалу; трудовий, економічний, інфраструктурний, науково-технічний потенціал; інвестиційні преференції; рівень інвестиційного ризику, які в свою чергу складаються з низки більш дрібних показників. На основі запропонованого підходу зроблено оцінку інвестиційної привабливості металургійної галузі України.

З метою вирішення проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняної металургії пропонуємо, застосовуючи досвід зарубіжних країн, використовувати системний підхід до державного регулювання розвитку металургійної галузі, зокрема, надаючи державні дотації та пільги, встановлювати вимоги до ведення підприємницької діяльності суворо за ринковими правилами, підтримуючи рівень соціальних стандартів і постійно модернізуючи своє виробництво.

Подальшого дослідження потребує розробка механізму контролю використання бюджетних коштів, наданих металургійним підприємствам з метою реорганізації їх виробництва (у вигляді дотацій та пільгового режиму оподаткування) за цільовим призначенням.

Література

1. Горова О.А. Стан інвестиційної привабливості металургійних підприємств [Електронний ресурс] / О.А. Горова // Вісник Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля. – 2009. – №5. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vsunud/2009-5E/09goapmp.htm>.
2. Гриньова В.М. Інвестування: підручник [Електронний ресурс] / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. – К.: Знання, 2008. – 452 с.
3. Данилишин Б. Подальший розвиток металургійної галузі має здійснюватись через механізм внутрішнього попиту на металопродукцію [Електронний ресурс] / Б. Данилишин // Урядовий портал - Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=243277244&cat_id=35883.
4. Довідка про підсумки роботи галузей за січень-квітень 2010 року // Офіційний сайт Міністерства промислової політики України. – Режим доступу: http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=AE1AF309D7245D6F3F0C6D4C5415BD59?art_id=76792.
5. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навч. посіб. / А. П. Дука. – К.: Каравела, 2008 – 432с.
6. ЄБА індекс інвестиційної привабливості [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації. - Режим доступу: <http://www.eba.com.ua/ua/projects/index.html>.
7. Козлова В.В. Сучасний стан та перспективи інвестування в основний капітал промислових підприємств України / В.В. Козлова // Економічний простір. – 2009. – №23/2. – С. 56–65.

8. Ліщук В.І. Інвестиційний фактор конкурентоспроможності економіки України: регіональні аспекти [Електронний ресурс] / В.І. Ліщук В, Т.М. Вісіна, А.Т. Московчук // Матер. II Межд. науч.-практ. интернет-конференц. «Проблемы формирования новой экономики XXI века» 25-26 декабря 2009г. - Режим доступа: <http://www.confcontact.com/2009new/4-lishuk.htm>
9. Мазур В. Конкурентні позиції підприємств гірничо-металургійного комплексу України / В. Мазур, О. Скороход // Економіка України: політ-екон. журн.; Мін-во екон. України, Мін-во фін. України. – К. : «Преса України». – 2009. – №3. – С. 4–18.
10. Мазур В. Metallurgiya Ukrainy: sostoyaniye, konkurentosposobnost', perspektivy / В. Мазур // Укррудпром. – 01 марта 2010 г.: [Электронный ресурс]. - Условия доступа: http://www.ukrrudprom.ua/digest/Metallurgiya_Ukraini_sostoyanie_konkurentosposobnost_perspektivi.html.
11. Мельник Д. Украинская металлургия: риски и перспективы в условиях кризиса [Электронный ресурс] / Д. Мельник // Рейтинговое агентство Кредит-Рейтинг. – Режим доступа: <http://www.credit-rating.ua/ru/analytics/analytical-articles/12162/?print>
12. Мешко Н.П. Інвестиційний клімат та сучасні тенденції розвитку інвестиційної діяльності в Україні [Електронний ресурс] / Н. П. Мешко, М.С. Ганкіна // Матер. II Межд. науч.-практ. интернет-конф. «Проблемы формирования новой экономики XXI века» 25-26 декабря 2009 г. – Режим доступа: http://www.confcontact.com/2009new/1-meshko_gan.htm
13. Офіційний сайт Державного комітету статистики України - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Петрашко І. В які галузі придуть інвестиції найближчим часом [Електронний ресурс] / І. Петрашко // Ділова Україна. – 2010, 20 травня. – Режим доступу: <http://project.ukrinform.ua/investment/18666/>
15. Скоробогатова Н.Є. Оцінювання інвестиційного проекту на основі системи збалансованих показників [Електронний ресурс] / Н.Є. Скоробогатова // Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: Зб. наук. пр. – Луцьк: Луцький національний технічний університет, 2008. — Вип. 5 (18). – Т.2. – С. 204–214.. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/En/EM/2008_5_2/Zbirnik_EM_08_2_204.pdf
16. Смирнов А. У последней черты [Электронный ресурс] / А. Смирнов // Укррудпром. – 03 марта 2010 г. – Режим доступа: http://www.ukrrudprom.ua /analytics/U_posledney_cherti.html.
17. Черновалов А. Украинские металлурги возвращаются к модернизации своих предприятий [Електронний ресурс] / А. Черновалов // Комерсантъ Украина. – 2010. – № 33. : []. - Режим доступа: http://www.rusmet.ru/news.php?act=show_news_item&id=52416
18. Ярошенко Я. Металургія виходить з кризи [Електронний ресурс] / Я. Ярошенко, О.Молдован // Економічна правда. – 2009. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/4a7fcc83f1f5d/>.
19. The World Steel Association official web-site – Режим доступу: <http://worldsteel.org/>.